

Problematika plánování obrany státu přistupujícího k Alianci

Na téma plánování obrany státu byla zpracována řada studií a odborných statí, které jsou průběžně publikovány, ať už v zahraniční či domácí literatuře. Byla přijata konkrétní řešení, jež byla ověřena ve válečných střetnutích dvou světových válek. V období studené války, v bipolárně uspořádaném světě, byly plánování obrany podřízeny veškeré zájmy státu či koalice. Zájmu jedinému, vycházejícímu z požadavku vítězství a přežití. To vyžadovalo vyčleňovat na obranu státu nebo koalice stále více zdrojů, které pak chyběly v dalších oblastech fungování státu, jeho rozvoji a očekávanému růstu hmotné prosperity obyvatelstva.

Se zjištěním a uznáním faktu, že v globální raketojaderné válce, vedené zbraněmi hromadného ničení, není vítěze ani poraženého, bylo přistoupeno k omezování zbraní hromadného ničení na základě smluv a k zákazu jejich šíření. Koncepce ideologické nesmiřitelnosti a ohrožení přestala odrážet geopolitickou situaci a stala se politicky nepřijatelnou pro budoucí spolupráci mezi bývalými protivníky.

Další uvolňování napětí a konfrontačních tendencí vedlo k zániku bipolarity, uzavření smluv, které deklarují vzájemnou mírovou spolupráci pro posílení celosvětové bezpečnosti a stability. V důsledku toho se na jedné straně snížila pravděpodobnost vzniku globálního konfliktu, ale na druhé straně narostla multinacionální neurčitost, vyznačující se střety zájmů a konflikty, které by v budoucnu při jejich neřešení mohly ohrozit mírový rozvoj světa. Na tuto situaci reagovalo 52. Valné shromáždění OSN, které deklarovalo provedení nezbytné a přiměřené reformy OSN v duchu:

- * zvýšení výkonnosti a životaschopnosti OSN,
- * posílení jeho schopnosti uhájít mír a bezpečnost světa,
- * podpory ekonomické spolupráce a naplňování očekávání lidstva v oblasti sociálního rozvoje,
- * zlepšení služeb členským zemím a dynamické vstřícnosti rozkvětu civilizace ve 21. století.

Tyto skutečnosti vedly k přehodnocení vzájemných vztahů velmocí, ke změně koncepčních východisek pro plánování obrany a snižování reálných výdajů na obranu.

Obsah základních pojmů

S řešenou problematikou souvisí nové pojmy nebo pojmy s novým obsahem. Proto je vhodné obsah některých z těchto základních pojmů vymezit.

a) plánování (obecně) je jedním ze základních pojmů teorie řízení a managementu, takže jenom pro oživení paměti lze připomenout, že zahrnuje posloupnost dílčích činností:

- * stanovení cíle, jehož má být organizací (systémem) dosaženo,
- * analýza problémů a překážek, které je nutno při realizaci tohoto cíle překonat,
- * stanovení kritérií pro posuzování možných variant činnosti (způsobů) dosažení cíle,
- * vymezení možných (reálných) variant činnosti (způsobů) dosažení cíle,
- * zjištění negativních důsledků případné realizace každé z možných variant (způsobů) dosažení cíle,
- * porovnání jednotlivých variant s využitím kritérií optimalizace a respektování jejich možných negativních důsledků,
- * výběr optimální varianty, tzn. přijetí rozhodnutí o způsobu dosažení cíle a jeho doručení vykonavatelům.

b) plánování obrany analogicky představuje posloupnost činností od stanovení cíle až po přijetí závazných rozhodnutí, konkretizovaných na obranu. Přitom ale může mít dvojitý obsah, který je v praxi vyjadřován i pojmově - může se totiž vztahovat k plánování obrany v rámci působnosti státu jako celku, tj. v rámci příprav státu na plnění jedné z jeho základních funkcí (obránné), nebo pouze v rámci působnosti rezortu obrany (armády) při plnění konkrétního obranného úkolu v průběhu obranné operace (odrážení agrese).

Uvedený dvojitý obsah je rozlišován i pojmově, a to na:

- * **operační plánování**, zahrnující:
 - plánování vojenských operací (na strategické či operační nebo taktické úrovni),
 - systém plánování posil, záloh a úsilí ve prospěch operace,
 - kontingenční a vývojové plány,
 - plány operací na podporu míru a plánování operací jiných než válka, tzn. že v podstatě zahrnuje rozhodování a přijetí rozhodnutí o použití vojenských (obránných) sil, jež jsou k plnění daného úkolu a k řešení konkrétně vzniklé situace k dispozici.
- * **obránné plánování** zahrnující:
 - plánování opatření realizovaných v zájmu zabezpečení svrchovanosti a územní celistvosti, principů demokracie a právního státu, ochrany života obyvatel a jejich majetku před vnějším vojenským ohrožením. Jeho nedílnou součástí je sladění požadavků na zajištění obrany státu a požadovaného příspěvku k zajištění kolektivní obrany jako celku. To vyžaduje plánovat vojenské kapacity v základních plánovacích oblastech (disciplínách), kterými v podmínkách NATO jsou:
 - plánování sil,
 - plánování výzbroje,
 - plánování zdrojů,
 - plánování komunikačních a informačních systémů,
 - plánování logistiky a
 - civilní nouzové plánování, které je v České republice chápáno jako proces plánování opatření k zajištění ochrany vnitřního pořádku a bezpečnosti, ochrany obyvatelstva, ochrany ekonomiky, trvalé funkčnosti státní správy, přijatelné úrovně společenské a hospodářské činnosti státu a obyvatelstva. Nedílnou součástí je koordinace požadavků na civilní zdroje, které jsou nezbytné k zajištění bezpečnosti státu.

Z vymezení obou pojmů je zjevné, že obranné i operační plánování se vzájemně podmiňují a ovlivňují.

Základní charakteristika systému obranného plánování NATO

Aktivity obranného plánování NATO jsou neustále rozvíjeny. Soustředí se na jak poradenství, tak na koordinaci činností.

Základní oblasti, v nichž realizuje NATO svou roli, jsou ozbrojené síly, výzbroj, zdroje (lidské, rozpočtové a infrastruktura), spojovací a informační systémy, logistické plánování a civilní nouzové plánování. Vedení a nasměrování ve speciálních plánovacích oblastech provádějí vyšší výbory NATO.

Plánování sil

Je prvotní oblastí, jejímž prostřednictvím NATO žádá jednotlivé země, aby sladily svůj příspěvek pro NATO nebo zdokonalily bojovou způsobilost svých sil. Zahrnuje Ministerskou směrnicí, proces tvorby cílů sil, roční revize (hodnocení) obrany a konzultace mimo cyklus.

Plánování výzbroje

Pro plánování výzbroje připravují hlavní velitelé NATO návrhy sil, které jsou zaměřeny výhradně k rozvoji vstupů jednotlivých zemí do plánovacího systému konvenční výzbroje, což zajišťuje spojení mezi silami a plánováním výzbroje a techniky.

Plánovací systém konvenční výzbroje realizuje složitý sled procedur a činností plánování vyzbrojování od návrhu sil Hlavního velení, vyplnění „Dotazníku plánování výzbroje“, návrhu „Revizního dokumentu pro konvenční výzbroj“ a jeho projednání na úrovni NATO, až po korekce plánů vyzbrojování členských zemí podle dokumentu schváleného ministerským zasedáním.

Plánování zdrojů

Zahrnuje plánování infrastruktury, financování (rozpočtu), lidských, materiálních a dalších zdrojů, přičemž důraz je kladen na plánování infrastruktury (uvedený pojem je v NATO používán k označení stálých objektů a trvalých zařízení, nezbytných pro potřeby podpory ozbrojených sil v míru, za stavu ohrožení a za válečného stavu státu).

Plánování logistiky

Zabezpečuje způsobilost státu přijmout, rozmístit a přemístit ozbrojené síly, uskutečňovat zásobování a vést konvenční operace s obnovováním logistických služeb na základě zahájení výroby munice, zbraní a výstroje v regionu válčiště. Týká se civilních i vojenských představitelů NATO. Zahrnuje materiál, lidské zdroje, infrastrukturu a služby.

Plánování spojovacích (komunikačních) a informačních systémů

Zahrnuje procesy konzultací, velení a řízení, jejichž prostřednictvím jsou naplňovány hlavní články Severoatlantické smlouvy. Tyto procesy vyžadují mít takové schopnosti, které by byly dostatečně široké pro přizpůsobení se variantám pro fungování v době míru, v krizi a za války a dostatečně flexibilní k přizpůsobení se organizačním změnám ozbrojených sil, strategických a taktických koncepcí, systémů a postupů, které se vyskytnou v důsledku politického vývoje.

Civilní nouzové plánování

Principy a základní cíle civilního nouzového plánování jako průřezové oblasti na národní úrovni a úrovni NATO spočívají v civilní zdrojové podpoře:

- předcházení krizových situací řešených v rámci NATO,
- spolupráce s armádou v době míru, během krize a v době války,
- zabezpečení funkčnosti státní správy během krize a války,
- zabezpečení přijatelné úrovně společenského a hospodářského života během krize,
- a ochraně obyvatelstva během krize a války.

Z cílů civilního nouzového plánování vyplývají jeho prioritní oblasti - zabezpečení krizového managementu, civilně vojenská spolupráce a spolupráce s partnerskými zeměmi.

Institucionalizace systému obranného plánování ČR

Institucionalizace systému obranného plánování v České republice souvisí s jejím připravovaným začleněním do NATO, s povinností zapojit se do jeho procesů obranného plánování a s přizpůsobením vlastních opatření a činností závazným mechanismům, které jsou uplatňovány v členských zemích Aliance.

Obranné plánování ČR musí tvořit vyvážený souhrn plánovacích, rozhodovacích a kontrolních procedur, činností a vazeb, které státní orgány realizují k určení požadavků, potřeb, cílů a úkolů obrany státu v rámci kolektivní obrany, spolupodílu na udržování míru a mírových operací, při respektování daných politických, vojenských, ekonomických a technologických požadavků s cílem co nejefektivnějšího využívání zdrojů, které je stát schopen a ochoten při zajištění své obrany v národním i koaličním kontextu vyčleňovat.

Nutnost přizpůsobení souvisí i s tím, že v České republice došlo počátkem 90. let v důsledku soustředění pozornosti na řešení jiných závažných problémů a pod vlivem změny charakteru a snížení míry nebezpečnosti rizik a pravděpodobnosti vzniku ohrožení bezpečnosti státu k oslabení důrazu na zajišťování obrany státu proti vnějšímu vojenskému ohrožení a k určitému zpoždění při provádění nezbytných institucionálních opatření při zabezpečování obrany. Projevil se pokles celkového obranného vědomí právnických i fyzických osob a malý zájem o brannou oblast ze strany jeho občanů i institucí.

Neuspokojivý stav v obranném plánování podtrhuje skutečnost, že v ČR není dostatečně právně zakotven, ale fakticky ani neexistuje systém, v rámci kterého by na společném základě bylo koordinováno plánování opatření k zajištění bezpečnosti státu (tj. bezpečnosti politické, vojensko strategické, vnitřní, ekonomické, ekologické, sociální, legislativně právní a ochrany obyvatelstva před živelnými a antropickými pohromami).

Povinnost přizpůsobit činnost a opatření státu v oblasti zajišťování obrany permanentně probíhajícímu cyklům obranného plánování NATO pro Českou republiku jako předpokládanou součást Organizace severoatlantické smlouvy vyplývá mj. i z článku 3 této smlouvy, kterým se členské země zavazují jednotlivě i společně, stálou a účinnou svépomocí a vzájemnou výpomocí udržovat a rozvíjet svou individuální i kolektivní

schopnost odolat ozbrojenému útoku. Vyšší schopnosti států NATO dosahují uplatněním osvědčených metod, k nimž zejména patří obranné plánování. Proto mj. Česká republika musí **přijmout nezbytné kroky k institucionalizaci obranného plánování navazujícího na obranné plánování NATO.**

Na obranném plánování státu se musejí podílet všechny ústřední orgány státní správy, samosprávy a právnické osoby důležité pro obranu státu. Gesce obranného plánování náleží ministerstvu obrany na základě zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy, ve znění pozdějších předpisů, a usnesení vlády České republiky č. 383/97 ze dne 25. června 1997. Je proto přirozené, že rezort obrany je v navrhované oblasti iniciátorem a současně orgánem pro koordinaci celého systému obranného plánování ČR.

Postupné začleňování České republiky do struktur NATO vyžaduje systém obranného plánování ČR podle potřeby a situace dále zdokonalovat. Východiska obranného plánování sladí otázky plánování obrany, obranné politiky České republiky a Aliance při respektování státní suverenity ČR a vytváření optimálních podmínek pro koordinaci plánování se spojenci.

Z hlediska průběhu a časových horizontů lze **obránné plánování** charakterizovat jako **systém spolupráce věcně příslušných orgánů státní správy v přípravě jednotlivých opatření ve vojenských i nevojenských oblastech v dlouhodobém, střednědobém a krátkodobém plánování.**

Proces obranného plánování zahrnuje otázky vojenského plánování a následně financování vojenských výdajů na obranu včetně otázek plánování a následného rozpočtování i obranných výdajů státu nevojenského charakteru.

Základní struktura systému obranného plánování v ČR

Obranné plánování v České republice i směrem k NATO vyžaduje přijímat jak politická, tak odborná rozhodnutí nejen vojenského charakteru. Z toho vyplývá požadavek komplexnosti obranného plánování České republiky a nutnost systémové koordinované spolupráce všech orgánů podílejících se na něm.

Návrh systému obranného plánování ČR navazující na obranné plánování NATO je na **schématu** a tvoří jej:

- * **instituce obranného plánování** - prezident, parlament, vláda, Bezpečnostní rada státu, ústřední orgány státní správy, Výbor pro obranné plánování s podvýbory pro jednotlivé oblasti obranného plánování s pracovními skupinami, Konference pro obranné plánování České republiky, Výbor pro civilní nouzové plánování se svými podvýbory a pracovními skupinami,
- * **plánovací oblasti (disciplíny)** podle zásad obranného plánování NATO (plánování sil, výzbroje, zdrojů, logistiky, spojovacích a informačních systémů a civilní nouzové plánování, které v podmínkách ČR bude pravděpodobně pojato jako samostatný souběžný systém obranného plánování v rámci plánování opatření k zajištění bezpečnosti ČR a bude mít dvojí základní roli:
 - ve vztahu k obrannému plánování bude působit jako systém podpůrný, který bude zajišťovat plánování civilních zdrojů pro zabezpečení podpory ozbrojených sil a zabezpečení nevojenské obrany,
 - pro řešení krizových situací nevojenského charakteru bude civilní nouzové plánování působit jako samostatný systém, nezávisle na systému obranného plánování),

SYSTEM OBRANNÉHO PLÁNOVÁNÍ ČR NAVAZUJÍCÍ NA OBRANNÉ PLÁNOVÁNÍ NATO

1997 cyklická časová posloupnost 1999 ...2003

činnosti obranného plánování
vyžadované orgány NATO

projednání a přijetí cílů sil ČR, člena NATO
vyplnění DPQ dle pokynů DRC pro další plán. cyklus
přijetí projednaných cílů ozbrojených sil

projednání a přijetí návrhu cílů výstavby ozbrojených sil TFP
zdrav. infrastrukt. velení řízení logist. pers. pol. plán. obr. pol.

hlavní problematika dotazníku DPQ

plánovací disciplíny obranného plánování ČR
v návaznosti na obranné plánování NATO

informační a komunik. sys. civilní nouzové plánování

procedury, činnosti, výstupy a vazby obranného plánování v jednotlivých disciplínách NATO

Projednání a přijetí FG ČR - Cíle sil ČR

Vyplnění DPQ - Dotazník obranného plánování

Přijetí TFG - Cíle výstavby ozbrojených sil

Projednání a přijetí návrhu cílů výstavby ozbrojených sil TFP - všeobecné cíle, cíle pro PS, VS

Vyplnění dotazníku obranného plánování DPQ - všeobecná a finanční část, PS, VS,

Instituce obranného plánování ČR

odpovědnost orgánů státní správy ČR,
řešené úkoly a dílčí problematika spolupráce

Schéma

- * **procedury, činnosti, výstupy a vazby** mezi institucemi obranného plánování ČR na rezortní a nadrezortní úrovni, které koordinuje Výbor pro obranné plánování ČR, a procedury, činnosti, výstupy a vazby mezi ČR a NATO, které mají cyklickou i časovou posloupnost,
- * **odpovědnosti a rozhodovací pravomoci orgánů státní správy ČR**, vyplývající z jejich kompetencí k problematice obranného plánování a jeho oblastem (disciplínám).

K institucím obranného plánování České republiky:

Prezident republiky - vrchní velitel ozbrojených sil

- * má právo účastnit se schůzí Bezpečnostní rady státu, vyžadovat od ní a jejích členů zprávy a projednávat s ní nebo s jejími členy otázky, které patří do jejich působnosti,
- * je garantem Konference pro obranné plánování České republiky.

Parlament České republiky

- * přijímá usnesení, zákony a schvaluje mezinárodní smlouvy,
- * projednává rozhodující dokumenty související s obranným plánováním státu.

Vláda České republiky

- * odpovídá za obranné plánování České republiky jako celek včetně koordinace nadstátních (vůči NATO) a mezirezortních opatření obranného plánování,
- * kontroluje činnost ústředních a dalších orgánů státní správy a územních správních orgánů při plnění Souboru opatření k zabezpečení obrany České republiky a dosaženou úroveň připravenosti rezortů a podřízených úseků realizovat plánovaná opatření obrany státu ve své kompetenci,
- * projednává návrhy Bezpečnostní rady státu na přijetí situací odpovídajících opatření k zajišťování bezpečnosti ČR,
- * je příjemcem služeb výborů pro obranné a civilní nouzové plánování.

Bezpečnostní rada státu

- * v rozsahu pověření, které stanovila vláda, připravuje vládě návrhy opatření k zajišťování bezpečnosti ČR a v souladu s návrhem jednacího řádu koordinuje, vyhodnocuje a kontroluje v celém rozsahu problematiku bezpečnosti ČR, včetně návaznosti na naše členství v NATO.

Rada zejména:

- zabezpečuje mezirezortní koordinaci plánovacích, přípravných a realizačních opatření v oblasti zajišťování bezpečnosti ČR,
- posuzuje záměry plánovacích, přípravných a realizačních opatření v oblasti zajišťování bezpečnosti ČR předkládané ústředními orgány státní správy nebo Výborem pro obranné plánování a Výborem pro civilní nouzové plánování,
- posuzuje souhrnné požadavky ústředních orgánů státní správy uplatňované v rámci zajišťování bezpečnosti ČR,
- koordinuje zpracování základních koncepčních dokumentů, včetně legislativy, potřebných pro zajišťování bezpečnosti ČR,
- posuzuje a následně předkládá vládě k projednání pravidelné zprávy o stavu zajišťování bezpečnosti ČR, s návrhy na opatření,
- posuzuje a následně předkládá vládě k projednání návrhy na zapojení ČR do mezinárodních mírových a humanitárních operací,
- spolupracuje s orgány vyšších územních samosprávních celků při praktickém zabezpečování bezpečnostní politiky vlády.

Výbor pro obranné plánování

- * je stálým pracovním a poradním orgánem Bezpečnostní rady státu pro koordinaci plánování opatření k zajištění obrany ČR a k zajištění vazeb na orgány obranného plánování NATO. Výbor koordinuje a kontroluje v celém rozsahu problematiku plánování opatření k zajištění obrany ČR a zejména:

- zabezpečuje operativní mezirezortní koordinaci plánovacích a přípravných aktivit v oblasti zajištění obrany státu,
- posuzuje a projednává záměry plánovacích a přípravných aktivit v oblasti zajištění obrany státu předkládané ústředními orgány státní správy,
- posuzuje a projednává souhrnné požadavky ústředních orgánů státní správy uplatňované v rámci obranného plánování,
- projednává vyhodnocení mezirezortních připomínkových řízení k materiálům vztahujícím se k zajištění obrany státu a doporučuje jejich projednání v Bezpečnostní radě a ve vládě,
- zajišťuje vazby s věcně příslušnými výbory NATO,
- zajišťuje zpracování a projednává vlastní materiály v oblasti zajištění obrany státu,
- posuzuje a projednává návrhy na zapojení ČR do mezinárodních mírových operací.

Konference pro obranné plánování ČR

- * vrcholný orgán v procesu obranného plánování. Zpracovává a schvaluje každý sudý rok zprávu o stavu ve všech oblastech obranného plánování v dlouhodobém horizontu a verifikuje tím zájem státu o rozvoj svých obranných zdrojů, systémů a činností,
- * jednání Konference se účastní členové Bezpečnostní rady státu, vlády ČR, výboru pro obranné plánování, předsedové podvýborů obranného plánování a předsedové věcně příslušných výborů Parlamentu ČR, koná se pod záštitou prezidenta republiky, vrchního velitele ozbrojených sil České republiky.

Sekretariát Výboru pro obranné plánování a Konference pro obranné plánování České republiky by měl být příslušný koncepční orgán ministerstva obrany, který současně plní úkol transformace výstupů těchto institucí do všech rezortů a ústředních orgánů státní správy a do koncepcí a norem uvnitř rezortu MO.

Ministerstvo obrany je koordinujícím orgánem obranného plánování České republiky a orgánem pro komunikaci (styčnou institucí) s příslušnými orgány obranného plánování NATO.

Ostatní ústřední orgány státní správy se do procesu obranného plánování zapojují v rozsahu působnosti a požadavků institucionalizovaných orgánů obranného plánování České republiky.

Institucionalizovaný systém obranného plánování ČR:

- je schopen pružně reagovat na nové jevy v bezpečnostní situaci státu koordinovaným zapojením ústředních orgánů a ostatních orgánů státní správy, samosprávy a právnických osob, důležitých pro obranu státu do řešení problémů zabezpečení obrany státu,
- je vázán na disponibilní zdroje, eliminuje kompetenční spory a nejasnosti „módní“ a účelové investice,
- zabezpečuje systémový dlouhodobý rozvoj ozbrojených sil a současně koordinaci rozvojových projektů v rámci NATO,
- zabezpečuje požadovaný stupeň a způsob civilní kontroly ozbrojených sil, zprůhlednění financování a zefektivní vynakládání zdrojů na obranu,
- má dlouhodobý charakter, ve střednědobé dimenzi umožňuje plán průběžně korigovat,
- umožňuje koordinovat obranné aktivity státu, z hlediska výstupních údajů je verifikován,
- je kompatibilní se systémem plánování NATO a umožní budoucí plnohodnotné zapojení ČR do všech funkcí a činností NATO.

Výchozí dokumenty obranného plánování NATO a České republiky

Obranné plánování NATO vychází především z následujících základních dokumentů:

- * **Strategická koncepce NATO (listopad 1991)**
Zohledňuje strategické prostředí a stanovuje cíle Aliance a její bezpečnostní funkce v širokém pojetí bezpečnosti. Současně je i směrnicí pro obranu, potvrzující obranný charakter Aliance. Předpokládá se její inovace zohledňující problematiku nového tisíciletí.
- * **Ministerská směrnice**
Je klíčovou politickou direktivou pro proces plánování sil NATO. Stanovuje celkový cíl, který budou ozbrojené síly NATO sledovat v průběhu stanoveného plánovacího období. Odráží politické, ekonomické, technologické a vojenské faktory, které mohou ovlivnit rozvoj ozbrojených sil NATO v průběhu tohoto období a možný dopad těchto faktorů na realizaci strategie NATO. Stanovuje požadavky na vyčleňované síly (kategorie pohotovosti, časové údaje, předpokládané předurčení apod.), které se stanovují výhradně jednáním mezi NATO a jednotlivými členskými státy. Je schvalována Výborem obranného plánování na zasedání v jarním termínu úvodního (lichého) roku každého dvouletého cyklu.
- * **Instrukce vojenského výboru pro vojenskou realizaci strategické koncepce NATO**
Představuje aplikaci a další rozvíjení strategické koncepce Aliance. Formuluje podrobně vojenské požadavky vůči státům NATO v zájmu dalšího rozvoje koncepcí a plánů i požadavky na rozmístění a struktury ozbrojených sil. Specifikuje obecné poslání ozbrojených sil NATO.
- * **Struktura sil NATO v polovině 90. let a jejich další perspektiva**
Doplňuje instrukci Vojenského výboru pro vojenskou realizaci strategické koncepce NATO a stanovuje široké požadavky pro koncepci, organizaci a způsobilosti (budoucích) struktur ozbrojených sil NATO. Vytyčuje opatření, nutná k dalšímu rozvíjení a aplikaci strategické koncepce Aliance a vytváří bázi pro plánování použití ozbrojených sil NATO tím, že stanoví postupy obranného plánování Aliance a poskytuje vojenské odůvodnění pro přidružující se požadavky, které by měly být vzňášeny vůči jednotlivým členským státům.
- * **Poslání Hlavních velitelství NATO a Regionální plánovací skupiny Kanada-USA**
Dokument vytyčuje úkoly a cíle Hlavního velení Aliance, přičemž plánování vlastní realizace tohoto poslání se uskutečňuje dvěma způsoby - operačním plánováním a obranným plánováním NATO.
- * **Směrnice Vojenského výboru pro obranné plánování**
Definuje obsah, cíle a základní mechanismy obranného plánování a detailněji formuluje požadavky na schopnosti sil. Zabezpečuje jednotlivé státy vojenskými směrnicemi existujícími pro oblast dlouhodobého obranného plánování NATO. Směrnice stanoví hlavním velitelům NATO úkol zjistit požadované způsobilosti cestou rozšiřování vojenských funkcí a takto vyjádřené požadavky pak slouží jako výchozí základna pro Směrnici obranného plánování hlavních velitelů NATO.
- * **Směrnice hlavních velitelů NATO pro obranné plánování**
Podporuje směrnici Vojenského výboru pro obranné plánování. Stanovuje poslání Hlavního velení NATO v míru, krizi a za války, vymezuje kritéria a formuluje plánovací priority pro všechny druhy vojsk, které jsou sdružovány do „oblastí důležitosti“. Obsahuje podrobnější rozšíření každé vojenské funkce, zajišťuje kvalitativní vymezení požadované způsobilosti, identifikuje klíčové deficity a stanoví funkční plánovací priority pro vojenské funkce.

Obranné plánování České republiky vychází především z následujících základních dokumentů a jejich základního obsahu:

* **Národní bezpečnostní strategie**

Nejobecnější a komplexní orientace k východiskům pro obranu a ochranu občanských a státních zájmů vůči všem druhům rizik a ohrožení včetně vztahů k mezinárodním bezpečnostním strukturám. Vymezuje nevojenská a vojenská bezpečnostní rizika, která mohou s perspektivou pěti až deseti let vést k ohrožení bezpečnosti státu a vymezuje úkoly a opatření; plánovaná a prováděná ve všech rezortech státní správy (oblastech činnosti státu), umožňující zabránit jejich vzniku nebo eliminovat (minimalizovat) jejich případné následky. Garantem jejího zpracování a případných aktualizací v závislosti na změnách bezpečnostní situace ve státě a jeho bezprostředním okolí je Ministerstvo zahraničních věcí ČR, je schvalována Parlamentem ČR (vládou ČR).

* **Národní obranná strategie**

Je základním dokumentem obranné politiky státu a koncepčním základem pro výstavbu systému obrany státu jako součásti jeho bezpečnostního systému. Vychází z všeobecného principu obrany, určuje základní směry přípravy a použití všech zdrojů státu a společnosti pro obranu a ochranu v celém spektru krizových situací. Definuje úkoly a zpřesňuje opatření, plánovaná a prováděná ve všech rezortech státní správy (oblastech činnosti státu), umožňující zabránit vzniku nebo eliminovat (minimalizovat) případné následky vnějšího (vojenského) ohrožení existence a bezpečnosti státu, spojeného s hrozbou použití nebo s použitím ozbrojené síly vůči němu. Garantem jejího zpracování a případných aktualizací je Ministerstvo obrany ČR, je schvalována Parlamentem ČR (vládou ČR).

* **Soubor opatření k zabezpečení obrany**

Upřesňuje úkoly rezortům státní správy v rámci obranného plánování státu a v návaznosti na obranné plánování NATO, umožňují dosáhnout požadovaného stupně připravenosti k zajištění vlastní obrany i odpovídajícího podílu (příspěvku) na zajištění kolektivní obrany členských států NATO včetně schopnosti podílet se na provádění mírových a humanitárních operací mimo území státu. Přípravou a realizací opatření civilního nouzového plánování současně přispívá k zvýšení připravenosti státu reagovat na jeho nevojenská ohrožení (živelní pohromy, katastrofy ap.) a na zajištění minimálních existenčních podmínek obyvatel státu v případě vzniku krizových situací. Garantem zpracování je ministerstvo obrany a je schvalován vládou ČR.

* **Vojenská strategie**

Deklaruje komplex zásad souvisejících se zajištěním národní bezpečnosti, s odvrácením vojenské hrozby a odražením vojenského napadení státu a s podílem na kolektivním zajištění mezinárodní bezpečnosti. Vymezuje formy a způsoby činnosti ozbrojených sil České republiky (s důrazem na Armádu ČR) při eliminaci reálné hrozby použitím ozbrojené síly vůči státu nebo při odražení přímého vojenského ohrožení státní suverenity, nedotknutelnosti území státu, životů jeho občanů a jeho kulturních a majetkových hodnot, spojeného s použitím ozbrojené síly. Garantem jejího zpracování a případných aktualizací je Ministerstvo obrany ČR, je schvalována vládou ČR.

* **Koncepce výstavby rezortu obrany**

Stanovuje úkoly a opatření v rezortu obrany navazující na obranné plánování ČR s dlouholetým (až desetiletým) výhledem v oblasti utváření (změn) organizačních struktur, dislokace, výbroje a materiálního vybavení (zabezpečení) Armády ČR, přípravy jejích příslušníků a postupně prováděná opatření k dosažení připravenosti ozbrojených sil ČR splnit v případě potřeby úkoly plynoucí z národní bezpečnostní (obránné) strategie a vojenské strategie České republiky, jakož i článku 5. Severoatlantické smlouvy. Garantem zpracování a průběžné aktualizace je Ministerstvo obrany ČR, je schvalována vládou ČR.

* **Strategická směrnice pro použití Armády České republiky**

Zpřesňuje konkrétní úkoly Armády ČR pro situaci bezprostředního vojenského ohrožení státu použitím síly. Je zpracovávána Generálním štábem Armády ČR a schvalována Bezpečnostní radou státu a spoluúčastí prezidenta republiky. Na jejím základě jsou stanovovány úkoly i ostatním rezortům státu k zabezpečení činnosti a vytvoření nezbytných podmínek pro splnění úkolů armádou při odražení vnějšího napadení státu.

Dvouletý cyklus plánování obrany

Tabulka

Lichý rok	Sudý rok
- polovina ledna – DRC připravuje pokyny pro nadcházející cyklus plánování výstavby ozbrojených sil, - začátek března – DRC vydává částečný DPQ jako podklad pro aktualizaci revize obrany, - červen až srpen – bilaterální jednání MNC s členskými zeměmi o předběžných návrzích cílových stavů ozbrojených sil, - konec července – členské země předávají částečně aktualizované odpovědi na DPQ, zahajují přípravu návrhu v kapitolách členských zemí a v hodnocení MNC, - září až polovina října – trilaterální jednání v ústředí NATO o aktualizaci revize obrany, - polovina října až polovina listopadu – multilaterální jednání DRC o aktualizaci revize obrany, příprava aktualizované Všeobecné zprávy, - začátek listopadu – návrh cílových stavů ozbrojených sil od MNC postoupeny MC, - konec listopadu – předání úprav v kapitolách členských zemí a ve všeobecné zprávě ke schválení stálým představitelům v NAC, - prosinec – NAC na úrovni MO přijímá aktualizovaný pětiletý plán výstavby ozbrojených sil,	- leden až polovina března – IMS, IS společně posuzují návrhy stavů sil od MNC, - začátek března – DRC vydává kompletní DPQ jako podklad pro kompletní revizi obrany, - polovina března – MC schvaluje návrhy stavů ozbrojených sil pro předložení NAC, - konec března až polovina května – na multilaterálních jednáních DRC jsou připraveny návrhy cílových stavů ozbrojených sil pro předložení NAC, - květen až červen – NAC na úrovni ministrů obrany schvaluje Souhrnnou zprávu a cílové stavy ozbrojených sil, - konec července – členské země předávají kompletní odpovědi na DPQ, začíná příprava kompletních kapitol členských zemí a hodnocení MNC, - září až polovina října – trilaterální jednání v hlavních městech členských zemí, - polovina října až polovina listopadu – multilaterální jednání, příprava ministerských pokynů, - konec listopadu – předání kapitol členských zemí, Všeobecné zprávy a ministerských pokynů ke schválení stálým představitelům v NAC, - prosinec – NAC na úrovni ministrů obran přijímá pětiletý plán výstavby ozbrojených sil a schvaluje ministerské pokyny pro nadcházející cyklus.

Periodicita obranného plánování

Obranné plánování NATO se řídí přesně vymezenými časovými plánovacími cykly, které se svým obsahem v každé oblasti obranného plánování liší a přizpůsobují konkrétním podmínkám. I přes národní specifika musí být obranné plánování v rámci každého členského státu sladěno s klíčovými termíny nadnárodního obranného plánování NATO.

Lhůty obranného plánování (10, 5 let a 2 roky) tvoří základ periodického (klouzavého) plánovacího systému NATO a obranné plánování České republiky je musí respektovat.

Stěžejní v celém systému je dvouletá perioda. Začíná každým lichým rokem a má v jednotlivých oblastech (podsystemech) obranného plánování specifický obsah. Jako příklad lze uvést oblast plánování sil, zahrnující následující opatření a jejich termíny, viz tabulka.

Závěr

Tento článek shrnuje základní otázky problematiky obranného plánování České republiky ve vazbě na NATO. Jeho cílem je nastínit základní problémy pro další rozvíjení systému obranného plánování v podmínkách České republiky. Při postupném přiřazování přístupujícího státu k NATO začínají procesy v základní plánovací oblasti tj. plánování sil. Po vstupu do Aliance budou procesy obranného plánování probíhat i v jeho dalších disciplínách.

V návaznosti na návrh systému obranného plánování rezort obrany v úzké součinnosti se všemi ústředními orgány státní správy rozpracuje „Metodiku obranného plánování České republiky“. Na základě této metodiky pak zpracují jednotlivé ústřední orgány státní správy z ní vyplývající vlastní metodiky obranného plánování pro oblasti (podsystemy) obranného plánování ČR.

Obsahem „Metodiky obranného plánování České republiky“ bude definice činností státu souvisejících s jeho obranou, úkoly jednotlivých státních orgánů a jejich zapojení do procesu obranného plánování. Metodika bude muset obsahovat upřesněný obsah procedur obranného plánování a ukazatelů, které budou vykazovány ve vnějších informačních procesech, zejména vůči NATO. Jednotlivé činnosti musí být sladěny a prováděny jak ve věcné, tak i v časové rovině.

Rezortní metodiky obranného plánování podrobněji rozpracují úkoly podsystemů (oblastí) obranného plánování v návaznosti na Metodiku obranného plánování České republiky a na věcně příslušné dokumenty NATO.

Přehled použitých zkratk NATO:

- DRC** - Defense Review Committee
Výbor pro hodnocení obrany
- DPQ** - Defense Planning Questionnaire
Dotazník obranného plánování
- IS** - International Staff
Mezinárodní sekretariát NATO
- IMS** - International Military Staff
Mezinárodní vojenský štáb NATO
- MC** - Military Committee
Vojenský výbor NATO
- MNC** - Major NATO Commander/Command
Hlavní velitel/velitelství NATO
- NAC** - North Atlantic Council
Severoatlantická rada (Rada NATO)
- FG** - Force Goals
Cíle ozbrojených sil
- TFG** - Target Force Goals
Cíle výstavby ozbrojených sil
- TFP** - Target Force Proposals
Návrhy cílů výstavby ozbrojených sil.

Literatura:

- * Charta Organizace spojených národů, Statut mezinárodního soudního dvora. Informační ústředí OSN, Praha 1973.
- * Národní obranná strategie, VR 2/1997.
- * Pohotovosti o NATO. MOČR - AVIS Praha, 1998.
- * Příručka NATO. Úřad NATO pro tisk a informace. Brusel 1995.
- * Strnádek J.: Filosofická východiska strategické obrany státu, VR 3/1995.
- * Strnádek J.: Die tschechische Stellung zur Gemeinsamen europäischen, Verteidigungspolitik, Waldbröl, 1995.
- * Štábní průvodce obranným plánováním NATO, 1995.
- * Vojenská strategie České republiky, VR 2/1995.